

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სახელმწიფო პროგრამები

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი ქვეყნის მასშტაბით ახორციელებს შემდეგ პროგრამებს:

• დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის ეროვნული პროგრამა

პროგრამის მიზანია გავრცელებული დაავადებების ადრეული აღმოჩენა და პრევენცია; ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრება მოსახლეობაში. პროგრამა მოიცავს შემდეგ კომპონენტებს: ძუძუს, საშვილოსნოს ყელის და მსხვილი ნაწლავის კიბოს სკრინინგს და პროსტატის კიბოს მართვას; საშვილოსნოს ყელის ორგანიზებულ სკრინინგს გურჯაანში; მსუბუქი და საშუალო გონებრივი განვითარების შეფერხების პრევენციას 1-6 წლის ასაკის ბავშვებში; ეპილეფსიის დიაგნოსტიკას და ზედამხედველობას; დღენაკლულ ახალშობილებში რეტინოპათიის პილოტირებას თბილისის მასშტაბით.

იმუნიზაციის ეროვნული პროგრამა

პროგრამის მიზანია იმუნიზაციის გზით მოსახლეობის მართვადი ინფექციებისგან დაცვა; ცოფის ვაქცინისა და იმუნოგლობულინის მიწოდება, სპეციფიკური ვაქცინების და შრატების სტრატეგიული მარაგების შექმნა, ვაქცინების, შრატებისა და სახარჯი მასალების მიწოდება რეგიონული ადმინისტრაციული პუნქტებისთვის ცივი ჯაჭვის პრინციპის დაცვით; „წითელას ელიმინაციისა და გავრცელების პრევენციის გლობალური სტრატეგიის“ ფარგლებში აუცრელი და არასრულად აცრილი მოსახლეობის დაუგეგმავი იმუნიზაცია, საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვით სამინისტროსთან შეთანხმებული წესების მიხედვით.

ეპიდზედამხედველობის ეროვნული პროგრამა

პროგრამის მიზანია გადამდები და არაგადამდები ეპიდემიოლოგიური დაავადებების დაავადებების ეპიდემიოლოგიური მონიტორინგის უზრუნველყოფა და სეზონურ/პანდემიურ გრიპზე ზედამხედველობა ქვეყნის მასშტაბით რეაგირებას.

დაავადებათა ადრეული გამოვლენის, პრევენციისა და ადეკვატური რეაგირების უზრუნველყოფა ზედამხედველობისა და ლაბორატორიული სერვისზე დაფუძნებული სისტემების გამართული ფუნქციონირების მეშვეობით. პროგრამა მოიცავს: ზედამხედველობას დაქვემდებარებული ქმედებების მონიტორინგი/მართვას, იმუნიზაციას და სამედიცინო სტატისტიკის მართვას რეგიონული და მუნიციპალური საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრების დახმარებით; მალარიისა და სხვა გადამდები დაავადებების პრევენციისა და კონტროლის ღონისძიებების გაუმჯობესებას; ნოზოკომიური ინფექციების ზედამხედველობას; ვირუსული დიარეების კვლევას; გრიპის

• ტუბერკულოზის მართვის ეროვნული პროგრამა

პროგრამის მიზანია ტუბერკულოზით გამოწვეული ავადობის, სიკვდილობის და მოსახლეობაში ინფექციის გავრცელების შემცირება, ტუბერკულოზის მედიკამენტების რეზისტენტობის განვითარების პრევენცია. ეროვნული პროგრამის ფარგლებში ცენტრი ახორციელებს შემდეგ კომპონენტებს: ზედამხედველობა; ლაბორატორიული კონტროლი და ნახველის ლოჯისტიკა; ტუბერკულოზის პროგრამის მართვა და მონიტორინგი რეგიონებში; პირველი და მეორე რიგის (სრული ხარჯის მაქსიმუმ 25%) მედიკამენტების შეძენა; მონეტარული ინცენტивები (მაქსიმუმ 225 პაციენტი თვეში) რათა გაუმჯობესდეს მკურნალობისადმი დამყოლობა სენსიტიური და რეზისტენტული ფორმების მქონე პაციენტებში.

აივ ინფექცია/შიდსის მართვის ეროვნული პროგრამა

პროგრამის მიზანია აივ/შიდსის ახალი შემთხვევების დროული გამოვლენა, დაავადების გავრცელებასთან ბრძოლა და აივ/შიდსის მქონე პაციენტებისთვის მკურნალობასთან წვდომის უზრუნველყოფა. ეროვნული პროგრამის ფარგლებში ცენტრი ახორციელებს შემდეგ კომპონენტებს: ნებაყოფლობითი აივ კონსულტირება და სკრინინგი; ტესტ-სისტემებისა და სახარჯი მასალების შეძენა, დადებითი შემთხვევების დადასტურება; პირველი და მეორე რიგის (სრული ხარჯის მაქსიმუმ 25%) ანტირეტროვირუსული მედიკამენტების შეძენა.

პროგრამის მიზანია ტრანსფუზიით გადამდები ინფექციების პრევენცია და საქართველოს მასშტაბით სისხლის კომპონენტების თანაბარი სტანდარტის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ფასიანი დონორობის ინსტიტუტის ეტაპობრივი

• უსაფრთხო სისხლის ეროვნული პროგრამა

ჩანაცვლება უანგარო, რეგულარული დონორობის სისტემით.. პროგრამა ითვალისწინებს შემდეგ ღონისძიებებს: დონორული სისხლის კვლევა B და C ჰეპატიტზე, აივ/შიდსზე და სიფილისზე; ხარისხის გარე კონტროლისა და მონიტორინგის უზრუნველყოფა (მათ შორის დონორთა ერთიანი ეროვნული ბაზის ადმინისტრირება); სისხლის უანგარო, რეგულარული დონორობის მხარდაჭერისა და მოზიდვის ეროვნული კამპანიის განხორციელება.

• პროფესიულ დაავადებათა პრევენციის ეროვნული პროგრამა

პროგრამის მიზანია დასაქმებული მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა პროფესიული და პროფესიით განპირობებული დაავადებების პრევენციის გზით და უსაფრთხო სამუშაო გარემოს ხელშეწყობა.

• დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის ეროვნული პროგრამა

პროგრამის მიზანია დედათა და ახალშობილთა ხარჯი მასალებით და HBsAg მტარებელი სიკვდილიანობის შემცირება, ნაადრევდადებითი) დედებისგან დაბადებული მშობიარობების რიცხვისა და თანდაყოლილ ახალშობილების B ჰეპატიტის იმუნოგლობულინით ანომალიების განვითარების შემცირება ორსულთა უზრუნველყოფას; სკრინინგის დადებითი შედეგის ეფექტიანი პატრონაჟისა და მაღალკვალიფიციური ტონფორმაციული კვლევა; ახალშობილთა სმენის სამედიცინო დახმარების გეოგრაფიული ტერმინიგის თბილისში.

ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაზრდისა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფის გზით. პროგრამის ფარგლებში ცენტრი ახორციელებს შემდეგ კომპონენტებს: B და C ჰეპატიტების, აივ-ინფექციის/შიდსის და სიფილისის ტესტებით,

- **ჯანმრთელობის ხელშეწყობის ეროვნული პროგრამა**

პროგრამის მიზანია საქართველოს მოსახლეობის ჯანმრთელობის შესახებ განათლება და ცნობიერების ამაღლება, ასევე, ჯანმრთელობის ხელშეწყობი გარემოს შექმნა, რაც ჯანმრთელობის განმსაზღვრელი ფაქტორების უკეთესი კონტროლისა და გაუმჯობესების საშუალებას წარმოადგენს. პროგრამა მოიცავს: თამბაქოს მოხმარების კონტროლის გაძლიერება; ალკოჰოლის ჭარბი მოხმარების შესახებ ცნობიერების ამაღლება; ჯანსაღი კვების შესახებ განათლება; ფიზიკური აქტივობის ხელშეწყობა; C ჰეპატიტის პრევენცია და მოსახლეობის განათლების ხელშეწყობა; ფსიქიკური ჯანმრთელობის ხელშეწყობა და ნივთიერება დამოკიდებულების პრევენცია; ჯანმრთელობის ხელშეწყობის ღონისძიებების პოპულარიზება და გაძლიერება.

- **C ჰეპატიტის მართვის სახელმწიფო პროგრამა**

- პროგრამის მიზანია, საქართველოში C ჰეპატიტით გამოწვეული ავადობის, სიკვდილიანობისა და ინფექციის გავრცელების შემცირება დაავადების პრევენციაზე, დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე მოსახლეობის

ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის გზით. სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, ცენტრი უზრუნველყოფს C ჰეპატიტის სკრინინგს გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის პრინციპის დაცვით; შესყიდული ტესტებისა და სახარჯი მასალების გაცემას იმ სამედიცინო დაწესებულებებსა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრებზე/სამსახურებზე მოთხოვნის შესაბამისად, რომლებიც თანხმობას განაცხადებენ პაციენტებისათვის C ჰეპატიტის სკრინინგის უსასყიდლოდ ჩატარებაზე, ცენტრის მიერ გადაცემული ტესტ-სისტემების და სახარჯი მასალების გამოყენებით;

ბოლო მიღწევები

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პროგრამების ბიუჯეტი 2012-2017

სსიპ დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ ადმინისტრირებადი სახელმწიფო პროგრამების ბიუჯეტი 2012 წლიდან 2017 წლამდე გაიზარდა თითქმის 3-ჯერ და შეადგინა 29,089 ათასი ლარი, რამაც შესაძლებელი გახადა საერთაშორისო ორგანიზაციების (გავი-ალიანსი, გლობალური ფონდი, აშშ-ს დაავადებათა კონტროლის ცენტრები) წინაშე ნაკისრი ვალდებულებების გადმობარება, კერძოდ - ვაქცინების, ტუბერკულოზისა და აივ-ინფექცია/შიდსის პირველი და მეორე რიგის სამკურნალო მედიკამენტების ლაბორატორიული მასალებისა და რეაგენტების შესყიდვა და ასევე ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამების სხვადასხვა აქტივობების დანერგვა (გრიპზე ზედამხედველობა, ახალი ვაქცინების დანერგვა, მომსახურების ახალი სახეობების დანერგვა და ა.შ.).

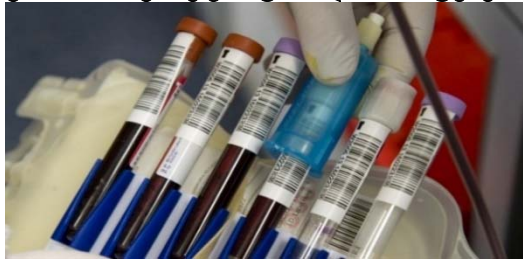
საზ. ჯანდაცვის პროგრამების ბიუჯეტი 2012-2017

საზ. ჯანდაცვის ადმინისტრირების დკსჯ ცენტრზე დელეგირება - 2011-2012

2011 წლის შემდგომ მოხდა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სახელმწიფო პროგრამების ადმინისტრირების დელეგირება დკსჯ ცენტრზე, როგორცაა: დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი, უსაფრთხო სისხლი, პროფესიულ დაავადებათა პრევენცია, ტუბერკულოზის მართვა, აივ ინფექცია-შიდსის მართვა, დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა. ასევე, ცენტრი 2015 წლიდან პასუხისმგებელია C ჰეპატიტის მართვის სახელმწიფო პროგრამის სკრინინგის კომპონენტის ადმინისტრირებაზე.

გარისხის გარე კონტროლის სისტემების შემოღება უსაფრთხო სისხლის პროგრამაში - 2011-2015

2011 წლიდან, ცენტრი ახორციელებს ეროვნულ პროგრამაში მონაწილე სისხლის ბანკების ხარისხის მუდმივ გარე კონტროლს რანდომულად შერჩეული სისხლის ნიმუშების ხელახალი ტესტირების გზით. 2015 წლიდან ცენტრმა შემოიღო სისხლის ნიმუშების ტესტირება საერთაშორისოდ აკრედიტებული რეფერენს-ლაბორატორიების მიერ.

უსაფრთხო სისხლის პროგრამის ფარგლებში მოხდა დონორთა ერთიანი ელექტრონული ბაზის მოდერნიზაცია და იგი გახდა სავალდებულო

განხორციელდა სისხლის დონორთა ერთიანი ელექტრონული ბაზის მოდიფიკაცია, რომლის შედეგად განახლდა ბაზის არსებული მოდულები, ასევე დაემატა ახალი საინფორმაციო ველები და ცვლადები. განახლებული ბაზის გამართული ოპერირებისთვის განხორციელდა სისხლის ბანკებისა და სამედიცინო დაწესებულებების სპეციალისტების ტრენინგები. ამასთან, „სამედიცინო სტატისტიკური ინფორმაციის წარმოების და მიწოდების წესის შესახებ“ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2016 წლის 18 იანვარის №01-2/5 ბრძანებაში 2017 წლის 15 აგვისტოს განხორციელებული ცვლილების შედეგად 2017 წლის 15 აგვისტოდან შეტყობინებას დაექვემდებარა სისხლის დონაციისა და ტრანსფუზიის თაობაზე ინფორმაცია, სისხლის დონორთა ერთიანი ელექტრონულ ბაზაში რეგისტრაციის გზით.

საშვილოსნოს ყელის კიბოს ორგანიზებული სკრინინგის პილოტის გაშვება დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის პროგრამის ფარგლებში - 2014

დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, გაეროს მოსახლეობის პროგრამასთან თანამშრომლობით, 2014 წელს დაინერგა საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგის პილოტური პროგრამა. 2015 წელს სახელმწიფო სახსრებით შესყიდულ იქნა შესაბამისი აღჭურვილობა. 2016 წლიდან სოფლის ექიმებს საშუალება აქვთ PaP ტესტირების შედეგების რეფერირება მოახდინონ პროვაიდერ კლინიკაში.

ახალშობილთა რეტინოპათიის სკრინინგის დამატება დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის ეროვნულ პროგრამაში

„ჯანმრთელობის დაცვის 2017 წლის სახელმწიფო პროგრამების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 30 დეკემბრის N638 დადგენილებით, 2017 წლიდან დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგის სახელმწიფო პროგრამას დაემატა ახალი აქტივობა - დღენაკლულ ახალშობილთა რეტინოპათიის სკრინინგის პილოტი, რაც მოიცავს ქ. თბილისის სამედიცინო დაწესებულებებში დღენაკლული ახალშობილების გამოკვლევას რეტინოპათიის დიაგნოსტიკისათვის, დღენაკლულთა რეტინოპათიის ეროვნული პროტოკოლის მიხედვით, სკრინინგის კრიტერიუმების შესაბამისად.

ორსულთა HCV სკრინინგის დამატება დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის პროგრამაში- 2015

საქართველოში C ჰეპატიტის ელიმინაციის გეგმის თანახმად, დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში 2015 წლიდან ხორციელდება ორსული ქალების სკრინინგი C ჰეპატიტზე (ადრე დანერგილ B ჰეპატიტზე, აივ ინფექციასა და სიფილისზე სკრინინგთან ერთად), შესაბამისად ხდება სამედიცინო დაწესებულებების 4 კომპონენტის ტესტ-სისტემებით მომარაგება.

დედათა და ბავშვთა პროგრამის ფარგლებში ახალშობილთა სმენის სკრინინგის გაფართოება

დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის პროგრამის ფარგლებში გაფართოვდა ახალშობილთა სმენის სკრინინგის არეალი და დედაქალაქის გარდა გავრცელდა საქართველოს 8 რეგიონში (კახეთი, შიდა ქართლი, ქვემო ქართლი, იმერეთი, სამცხე-ჯავახეთი, გურია, სამეგრელო-ზემო სვანეთი, აჭარა) 14 რეგიონული სამშობიარო სახლი შესაბამისად იქნა აღჭურვილი, რამაც გააუმჯობესა სმენის ადრეული დიაგნოსტიკა და გაზარდა სკრინინგის სერვისებისადმი ხელმისაწვდომობა. ამასთან, 2017 წლის 13 სექტემბერს შევიდა ცვლილება „ოერინატალური სამსახურების რეგიონალიზაციის დონეებისა და პაციენტის რეფერალის კრიტერიუმების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2015 წლის 15 იანვრის №01-2/ნ ბრძანებაში, რის საფუძველზეც, 2018 წლის 1 მარტიდან ქვეყანაში უზრუნველყოფილი იქნება ახალშობილთა სკრინინგისადმი უნივერსალური ხელმისაწვდომობა ყველა სამშობიარო სახლის დონეზე.

საფოსტო რეფერალის შემოღება ტუბერკულოზის ეროვნულ პროგრამაში- 2013

2013 წელს მოხდა ტუბერკულოზის სახელმწიფო ამ პროგრამით განსახორციელებელი ნახველის/საკვლევი მასალის შპს „საქართველოს ფოსტის“ მეშვეობით ტრანსპორტირებაზე გადასვლა პილოტურად – 3 რეგიონში, 2016 წელს კი - მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

ამ გეგმის მიხედვით, შპს „საქართველოს ფოსტა“ ახორციელებს ნიმუშების ტრანსპორტირებას ბიოსაფრთხოების ნორმების დაცვით. ნიმუშების რეფერალის ახალმა მექანიზმმა გამოიწვია: 1. დიაგნოზის მისაღებად საჭირო დროის შემცირება (როგორც ბაქტერიოსკოპიის, მიკობაქტერიული კულტურის მეთოდის დროს); 2. მკურნალობის დაწყების დროის გაუმჯობესება; 3. ლაბორატორიული ანალიზების ხარისხის გაუმჯობესება ლაბორატორიების პროპორციულად დატვირთვის გზით; 4. ნიმუშების ტრანსპორტირების ხარჯის შემცირება. ჯანმო-მ საქართველოს ახალი ტრანსპორტირების მექანიზმი აღიარე საუკეთესო პრაქტიკად და გამოაქვეყნა გაიდლაინის სახით სხვა ქვეყნებისთვის. countries.

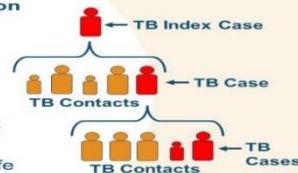
ტუბერკულოზის მქონე პაციენტების კონტაქტების მოკვლევის ახალი მექანიზმის შემოღება ტუბერკულოზის მართვის ეროვნულ პროგრამაში - 2014

Remember!! Every TB Case Began as a TB Contact

Contact investigation helps to:

- Identify additional TB cases
- Identify persons with latent TB infection
- Prevent the further spread of TB
- Save someone's life

2012 წლიდან დკსჯ ცენტრს ევალუბა ტუბერკულოზის მქონე პაციენტის კონტაქტების მოკვლევა. ამ მიმართულებით, 2014 წელს შემოღებული იქნა ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობის ახალი მეთოდოლოგია, რომელიც მოიცავს ტუბერკულოზის მქონე პაციენტის კონტაქტების გამოკვლევას სპეციალური კითხვარით და მათ გადამისამართებას სპეციალიზებულ სამედიცინო დაწესებულებაში შესაბამისი საინფორმაციო და საგანმანათლებლო ღონისძიებების პარალელურად.

ცივი ჯაჭვის ინფრასტრუქტურის განახლება იმუნიზაციის ეროვნული პროგრამის ფარგლებში 2013-2014

2014 წელს, საქართველოს მთავრობის No.1799 დადგენილების (30 სექტემბერი 2014) საფუძველზე, პირველად დამოუკიდებელი საქართველოს ისტორიაში, ჯანმო-ს მიერ რეკომენდებული ცივი ჯაჭვის აღჭურვილობა იქნა შეძენილი ბიუჯეტიდან, იმუნიზაციის ეროვნული პროგრამის ფარგლებში, UNICEF-ის შესყიდვების მექანიზმის გამოყენებით. შედეგად მოხდა ქვეყნის ცივი ჯაჭვის ინფრასტრუქტურის 30%-ის განახლება.

ვაქცინებისა და საინექციო მასალების უწყვეტი მარაგი იმუნიზაციის ეროვნულ პროგრამაში

2013 წლიდან მოყოლებული ქვეყანაში ვაქცინების შესყიდვების კუთხით დანერგული მოქნილი მექანიზმის საფუძველზე, პრაქტიკულად არ დაფიქსირებულა სერიოზული შეფერხება მათ მომარაგებაში. გაეროს ბავშვთა ფონდის ექსპერტის მიერ 2016 წლის 21-25 ნოემბერს განხორციელდა საქართველოში ვაქცინების შესყიდვების სისტემის შეფასება. აღნიშნული შეფასებით შესყიდვების პროცესი შეფასდა როგორც ეფექტური, ღია და გამჭვირვალე, ხოლო ვაქცინების პროგნოზირების, ბიუჯეტირებისა და დაგეგმვის პროცესი შეფასებული იქნა როგორც სამაგალითო.

MINISTRY OF LABOUR
HEALTH AND
SOCIAL AFFAIRS

Ministry of Labour, Health and Social Affairs of Georgia
144, A. Tsereteli avenue. Tbilisi, Georgia, 0119
www.moh.gov.ge

საქართველოს ეროვნული ცენტრი
დაავადებების კონტროლსა და
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის
დაცვასთან დაკავშირებით

National Center for Disease Control and Public Health
9, M. Asatiani street. Tbilisi, Georgia, 0177
www.ncdc.ge